

КЫРГЫЗСТАН ТАРЫХЫ КУРСУНДА ЖАҢЫ МЕДИА-ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ИШТЕП ЧЫГУУНУН МАСЕЛЕЛЕРИ

ВОПРОСЫ РАЗРАБОТКИ НОВЫХ МЕДИА-ТЕХНОЛОГИЙ НА КУРСЕ ИСТОРИИ КЫРГЫЗСТАНА

Түйүндүү түшүнүктөр: кыргызстан тарыхы, медиа-технология, билим берүү, илимий-теория, практикалык изилдөөлөр, электрондук китептер.

Ключевые слова: история Кыргызстана, медиа-технология, образование, научная теория, практические исследования, электронные учебники.

Жаңы медиа-технологияларды жалаң эле статистикалык маалыматтарды, ар түрдүү амалдарды аткарып топтобостон, башкаруу жана аткаруу жумуштарында дагы жигердүү колдонуп келүүдө. Кийинки мезгилдерде дагы бир өзгөчөлүк, билим берүү системасына коюлган маселелерди чечүүдө тиешелүү маалыматтык ар кандай технологиясына карата электрондук формадагы (вариантындагы) аткаруу технологиясын иштеп чыгуу актуалдуу маселелерден болууда.

Бул маселелерди камтыган көптөгөн илимий-теориялык, практикалык изилдөөлөрдөгү материалдардан сырткары электрондук китептер, электрондук формадагы талдоолор, контролдоо тесттери жана айрым окутуунун комплекстерин (кесиптик багыттагы адисттик предметтер боюнча) билим берүү системасында колдонулуп жатат.

Дидактикалык материалдар катары өздөштүрүүдө жаңы медиа-технологиялардын көптөгөн (тексттер, графикалар, сандар, сөздөр, үндөр, көрүнүштөр, сүрөттөр, ж.б.) түшүнүктөрүн бирдиктүү электрондук окуу каражаттары түрүндө топтоого сунуштар болгон [1].

Жаңы медиа-технологиялардын (ЖМТ) жардамы менен окутуу практикалык көндүмдөрдү гана өзгөртбөстөн адамдардын психологиялык өнүгүшүн дагы өзгөртө алат. Демек психология илиминин өнүгүшүнө түрткү берет жана анын негизги категорияларын, принциптерин окутуунун элементардык структураларын колдонуу менен окутууда негизги шарттарды эсепке алуу менен бүтүн окутуу процессин конструкциялайт жана окутуунун таанып-билүү ишмердүүлүгүн камсыз кылат.

Бул каралган ыкма бүтүн бөлүнбөгөн мүнөзгө ээ жана окутуу процессинде окуучу менен мугалимдин ортосундагы жалпылаштырылган өз ара байланыш моделин түзөт.

Акыркы 10 жылдыкта билим берүү тармагында компьютердик технологияларды кеңири колдонуу жана иштеп чыгуу проблемалары [2] пайда болду да ата мекендик педогогика илиминде кызыгуу күчөдү.

В.Г. Белинскийдин [3] педогогикалык макалаларында ар бир инсандын интелектиси ички күчтөрүнүн бардык жөндөмдүүлүгүн мобилизациялоого, такай өзүн өзү жеткиликтүү тарбиялоосуна жумшоого жиберүүсү жөнүндө айткан. В.Г. Белинский окутууда окуучулардын кызыкчылыктарына негизделген, алардын жаш өзгөчөлүгүн жана жекече шыгын эске алган методдорду киргизүүнү сунуштаган.

Академик В.М. Глушков мындай деп белгилеген: "... адамдын маалыматты кайра иштетүү жөндөмдүүлүктөрү чектелген. Так ошол башкаруунун автоматташтырылган системалары миңдеген жылдардан бери өнүгүп келаткан уюштуруучулук жана экономикалык мүнөздөгү куралдар менен тыгыз өз ара аракеттешүүдө экинчи маалыматтык барьерди – башкаруу милдеттеринин суммардык татаалдыгын жеңүүгө жардам бере алат". Так ошондуктан жаңы медиа-технологияларды билим берүү тармагына киргизүү, эң башкысы билим берүү кызматкерлерин системаларды кесиптик ишмердүүлүктө колдонууга даярдоо милдети курч турат [5].

Т.А. Сергеев менен Л.Ю. Невуева белгилешкендей, жаңы маалыматтык жана коммуникациялык технологиялар [7], алардын мүмкүнчүлүктөрүнө ылайыктуу окутуу моделине жуурулушса, окутуу процессине принципиалдуу таасир кылышат. ЖМТдын каражаттарынын базасында калыптануучу билим берүү чөйрөсүн, биринчиден, инсанга багытталган окутуунун алкактарында, экинчиден, жаңы билим берүүчүлүк натыйжалардын жетишкендиктерине – окуучуларда изилдөөчүлүк жана долбоорлоочулук билгичтер менен жөндөмдүүлүктөрдү артыкчылыктуу калыптандырууга таянуу менен иштеп чыгуу максатка ылайыктуу.

Ал эми Н.А. Добролюбовдун сөзү боюнча "педагогдордун милдети – балдарды өз алдынчалуулукка көндүрүү, билимге кызыгуусун ойготуу, предметтер боюнча ачык, толук түшүнүктөрдү билдирүү, ишмердүүлүгү үчүн бардык

жөндөмдүүлүктөрүн жана аларды толук өнүп өстүрүүгө материалдарды берүү” [8,185 б]

И.Б. Бекбоев: “инсанды жеке өзүнүн өзгөчөлүктөрүн эске алуу менен окутуу бул азыркы билим берүүгө коюлуучу ар түрлүү талаптарды чыгылдырат” деп белгилеген. [13, 96 б.]

Бүгүнкү күндө заманбап билим берүүнүн алдында турган максаттар менен милдеттер өзгөрүүдө, - басым “билимдерди өздөштүрүүдөн” “комптенттүүлүктү” калыптандырууга өтүүдө, аны инсанга багытталган мамилеге кайра багыттоо жүрүүдө; мектептер заманбап компьютерлер, электрондук ресурстан, Интернетке кошулуу менен камсыздалууда. Бул мектептин окуу-тарбия процессине жаңы педогогикалык технологияларды иштеп чыгууга жана кийирүүгө көмөктөшөт.

Таблица 1. – *Сабакта жаңы медиа-технологияларды иштеп чыгуунун этаптары*

Сабакты өтүүнүн этаптары	Компьютер, принтер, Интерактивдүү доска	Компьютер проектор Интерактивдүү доска
Жаңы материалды түшүндүрүү	Сабактын темасы боюнча тесттик жана графикалык материалды тандоо. Окуу-дидактикалык презентация түзүү. Көрсөтмөлүү таркатма материал түзүү	Сабактын темасы боюнча анимациялаган маалыматтык объектилерди тандоо. Мультимедиялык презентация түзүү. Жаңы материалды түшүндүрүүдө маалыматтык объектилерди колдонуу менен интеграцияланган сабактарды уюштуруу
өтүлгөн материалды өздөштүрүүнү текшерүү	Фактологиялык жана концептуалдук суроолорду камтыган тесттерди (компьютердик, бланкалык) түзүү жана өз алдынча иштерди иштеп чыгуу	Мультимедиялык материалдын негизинде өз алдынча иштерди, тесттерди, жана текшерүү тапшырмаларын иштеп чыгуу
Материалды бышыктоо	Алдын ала даярдалган материалдар боюнча окуучулардын жекече презентацияларын көрүү, талкуулоо	Медиатеканын маалыматтык объектилерин колдонуу менен мультимедиялык материалдарды түзүү
Кошумча билим берүү	Окуучулардын долборлоо ишмердүүлүгүн уюштуруу. Мектептик конкурстар жана олимпиадалар үчүн материалдарды даярдоо.	Окуучулардын изилдөөнүн темасы боюнча долбоорлорду коргоону өткөрүү

Мугалимдин сабакта жаңы медиа-технологияларды иштеп чыгуунун этаптарын карадык. Биз көрүп тургандай, педогогикалык процесстин бардык стадияларында сабакты өтүүдө жаңы медиа-технологияларды иштеп чыгуунун натыйжалуулугун ырастоочу мисалдар толук ынандуу:

- Окуу маалыматын көрсөтүү этабында;
- Окуу материалын жаңы медиа-технологиялар менен интерактивдүү бирге аракеттешүү процессинде өздөштүрүү этабында;
- өздөштүрүлгөн билимдерди (билгичтиктерди, көндүмдөрдү) кайталоо жана бышыктоо этабында;
- Окуучунун жетишилген натыйжаларын аралыктык жана жыйынтыктоочу текшерүү жана өзүн-өзү текшерүү этабында;
- Окутуу процессинин өзүн да, анын натый-

Улам көбүрөөк маалыматтык технологиялардан көз каранды болуп жаткан дүйнөдө мектеп окуучулары менен мугалимдери алар менен тааныш болууга тийиш. Бул үчүн тарых мугалимдери заманбап медиа-технологиялардын негиздерин билүү, универсалдуу программалык каражаттарды колдонуу билгичтиги жана кабинеттин жакшы материалдык-техникалык жабдылышы зарыл. Класста төмөнкү жабдуулар болууга тийиш: компьютер, мультимедиялык проектор, интерактивдүү доска (эгер жок болсо экран), принтер.

Окутуунун маалыматтык технологиялары – бул маалыматты даярдоо, иштеп чыгуу жана окуучуга берүү процесстери, аларды жүзөгө ашыруунун каражаты компьютер болуп саналат [14]

жаларын да окуу материалын өлчөөнү өркүндөтүү, аны классификациялоо, систематизациялоо жолу менен түзөтүү этабында.

Рационалдуу иштелип чыккан жаңы медиа-технологиялар окутуу процессин индивидуализациялоого жана дифференциялоого, окуучулардын таанымдык активдүүлүгүн жана өз алдынчалыгын стимулдоого жол берет.

Салттуу маалымат технологияларынын көп артыкчылыктарын өзүнө айкалыштырган жаңы медиа-технологиялар тарыхты окутуу процессин кыйла оптималдаштырууга мүмкүнчүлүк берет. Ал кызыктуу, эмоцияга толгон, динамикалуу жана көрсөтмөлүү сабак болуп, массалык окутуунун шартында жаңы медиа-технологиялар окуу процессин индивидуалдаштырууга жана дифференциалдаштырууга; анын чыгармачылык мүнө-

зүн жүзөгө ашырууга, окуу ишмердигине ийкемдүү башкарууну уюштурууга, окутууну интенсивдештирүүгө жана активдештирүүгө жөндөмдүү [15].

Мындан тышкары, жаңы медиа-технологияларды иштеп чыгуу тарыхты окуп үйрөнүүнү жаңы сапаттык деңгээлге көтөрүүгө мүмкүндүк берет. Ал маалыматты окуучу үчүн ыңгайлуу формада – графика, таблица, диаграмма, экрандык сүрөттөр, анимациялар, видео материалдар, карталар ж.б. түрүндө, о.э. тарыхый фактыларды статистикалык баалоо жана кандайдыр бир параметрлер боюнча, түрдүү объектилерге салыштыруу жүргүзүү формасында бере алат.

Тарыхта маалыматтык коштоо функциясын аткарып, компьютер окуучулардын предмет боюнча репродуктивдик, ошондой эле, логикалык (системалаштыруу жана классификациялоо, анализ жана синтез) жана рефлексивдик (статистикалык маалыматтарды кайра иштеп чыгуу, маалыматтарды топтоо, тартипке салуу жана анализдөө) ыктарга ээ болуу процессин бир кыйла жеңилдетет. Компьютер тарыхый процесстердин моделдерин түзүү үчүн кеңири мүмкүнчүлүктөрдү ачып берет [16].

Кыргызстандын тарыхы курсунда жаңы медиа-технологияларды иштеп чыгууда мугалимдер компьютердик программалар: Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft Power Point, Microsoft FrontPage, Microsoft Publisher, Adobe Photoshop, Camtasia Studio7, KTC Net3, Help&Manual5 пайдалана алат. Окуу процессинде жаңы медиа-технологияларды иштеп чыгууда бул программалар чоң роль ойнойт.

Power Point – программасы тарыхый өткөн мезгилдеги окуяларды слайддар аркылуу берүүдө чоң потенциалга ээ. Бул программа аркылуу компьютердик слайддарды иштеп чыгууда төмөнкүлөрдү жасоого:

- изилденип жаткан тарыхый процесстин материалдарын реконструкциялоого, тактоого;
- изилденип жаткан мезгилге, тарыхый маалыматтарга динамикалык анализ жүргүзүү;
- айрым саясий окуялардын маңызын жана маанисин терең түшүнүүгө;
- экономикалык жана саясий мүнөздөгү окуяларды мүнөздөөгө мүмкүндүк берет;

Power Point – программасы менен видео жана аудиофрагменттери, диаграммаларды, таблицаларды, бир түрдүү варианттан экинчи түргө өтүүдө үн сигналдары коштогон слайддарды түзүү мүмкүнчүлүгү бар. Электрондук сөздүк информацияларына көңүл буруу, терминдерди жана түшүнүктөрдү, хронологияларды жана картографияларды, иллюстрация жана таблицаларды, схемаларды, тарыхый карталардын керектүүлөрүн

тандоо менен ушул программанын жардамынын негизинде слайд-фильм сабагын түзүп компьютер аркылуу презентациялоого болот. Бул болсо таяныч конспект катары окуучу класста, үйүндө Интернет аркылуу мугалимдин сайтынан пайдалануу менен слайд-фильме кайрылып сабакка даярданууга багыт алат.

Microsoft Word - программасы жөнөкөй офистик иштерди аткарууда колдонулат. Microsoft Word программасы менен дидактикалык материалдарды жана компьютердик класста окуучулардын өз алдынча иштөөсүн камсыз кылат. Бул материалдар текст түрүндө, класттер, гиперссылкалар жана мугалим менен бирдикте окуучулардын интеллектуалдык продуктулары мисалы, реферат, доклад, эссе ж.б. даярдалат.

Тарыхый фактыларды, өлкөлөрдүн экономикалык өсүштөрүнүн көрсөткүчтөрүн, жумушсуздуктун деңгээлин ж.б. графика жана диаграммалар аркылуу көрсөтүүдө - Microsoft Excel программасы мүмкүнчүлүктөрүн пайдалануу кеңири. Excel программасы менен экономикалык жана социалдык мүнөздөгү статистикалык маалыматтарга анализ жүргүзүлөт. Педогогдун ишмердүүлүгүндө окуучулардын билим деңгээлинин көрсөткүчтөрүн аныктоо эң маанилүү. Мугалим Microsoft Excel программасын пайдалануу менен Кыргызстандын тарыхы курсунун бөлүмдөрү боюнча текшерүүчү тесттерди, окуучулардын билим көрсөткүчү боюнча мониторингдерди иштеп чыгып жана электрондук журналды түзөт.

Азыркы мезгилде Россиянда тарых сабагын окутуу каражаты катары (дидактикалык инструмент) атайын жаңы медиа-технологиялардын программаларын иштеп чыгууда. Интернетте же DVD, CD дискте жайгаштырылган ар түрдүү окуу программалары көп кездешет. Аларга: Энциклопедия – окуу процессинде иллюстрациялык, толуктоочу, жардам берүүчү материалды камтыган, Библиотека - программасы – изилденүүчү системаны камсыз кылат, Репетитор – программасы – окуу процессинин жыйынтыктоочу этабында (мисалы: экзаменге даярдык), Задачник – программасы – жаңы билимдерди берүүдө кошумча оюн, логикалык тапшырмаларды түзүүдө пайдаланылат.

Мугалим сабакта окуучулар үчүн презентациянын төмөндөгүдөй үч түрүн иштеп чыгуучу:

- компьютердик презентация;
- сабактын кайтоолоочу-жыйынтыктоочу программасы;
- анимация элементтерин камтыган компьютердик слайд;

Эрежеде, аудиокаражаттарды, анимация жана графика каражаттарын, мультимедиялык энциклопедияларынын үзүндүлөрүн камтыган презентацияларды

тацияларды даярдоого кеминде үч саат убакыт коройт.

Компьютердик биринчи слайдда сабактын темасы, экинчиде – окуучунун позициясында коюлган сабактын максаты, үчүнчүдө – сабактын негиги мазмуну ачылат, кийинки слайддарда – иллюстарциялык сүрөттөр, диаграммалар, өтүлгөн материалдарды кайталоо жана окуучулардын билимин текшерүү үчүн концептуалдык жана фактологиялык суроолор, акыркы слайдда үйгө тапшырма берилет.

Буга чейин белгилеген Power Point программасы аркылуу – слайд –фильмди даярдоодо бир видео үзүндүдөн экинчи видео үзүндүгө өтүүдө, үн сигналдарды, музыкалык коштоолорду пайдаланууга болот. Бир фрагменттен экинчисине өтүүдө, сүрөтөр жана видео сүрөттөрдү мугалим иш процессинде оңой эле өчүрүп кайра жаңысын коюуга мүмкүнчүлүгү бар. Даярдалган слайддар проектор (же интерактивдүү доска) аркылуу экрандан көрсөтүлөт. Слайдга мугалим негизги даталарды, фактыларды, ири окуяларды терминдерди түшүнүктөрдү жайгаштырат.

Жаңы медиа – технологияларды иштеп чыгуу жана колдонуу окутууда дифференциалдаштырууну жана индивидуалдаштыруу идеясын ишке ашырат [17].

Camtasia Studio7 программасынын жардамы менен - архивдик документалдуу фильмдерди, тарыхый кинолордон үзүндүлөрдү кесип алып, ага үн эффектерин (музыка, диктордун сөздөрү кошотогон озвучкалар) кошуу менен кайрадан монтождоого мүмкүнчүлүк бар. Мындай сабакка керектүү фильмдердин узактыгы 5- минутадан 10- минутага чейинки узактыкта болуп темагы ылайыктуу материалды камтышы керек.

Окуучулардын билим деңгээлин текшерүү максатында жана чейректтик экзамендерди алууда КТС Net 3 программасынын жардамы менен – концептуалдык жана логикалык суроолорду камтыган тесттерди иштеп чыгууга болот.

Жаңы медиа-технологиялар боюнча иштеп чыгылган материалдарды окуу процессин максималдуу визуализациялоо максатында сабактарда бир компьютерди жана мультимедиялык проектор же интерактивдүү досканы колдонууга болот. Мындай сабакта мугалим билим берүү процессинин башкы катышуучуларынын бири, көбүнчө маалыматтын башкы булагы бойдон калат, ал эми мультимедиялык технологияларды алар көрсөтмөлүүлүктү күчөтүү, бир мезгилде маалымат берүүнүн бир нече булагына кошулуу, окуу материалын кыйла жеткиликтүү түшүндүрүү үчүн колдонушат. Иштелип чыккан мультимедиялык сабак төмөнкүлөргө арналышы мүмкүн: жаңы материалды үйрөнүү, жаңы маалыматты берүү үчүн; өтүлгөндү бышыктоо, окуу билгич-

тиктерин жана көндүмдөрүн калыптоо үчүн; алынган билимдерди, билгичтиктерди, көндүмдөрдү кайталоо, практикада колдонуу үчүн; билимдерди жалпылоо, систематизациялоо үчүн.

Жаңы-медиа технологиялардын жардамы менен иштелип чыккан “мультимедиялык” сабактын артыкчылыктарынын бири көрсөтмөлүүлүктү күчөтүү болуп саналат. Бирок күтүлгөн натыйжага жетишүү көрсөтмөлүүлүккө белгилүү бир талаптарды сактаганда гана мүмкүн.

1. Көрсөтмөлүүлүктүн таанылуучулугу, ал берилүүчү жазуу жүзүндөгү жана оозеки маалыматка ылайык келүүгө тийиш.

2. Көрсөтмөлүүлүктү берүүнүн динамикасы. Эффектилер менен аша чаап кетпөө абдан зарыл.

3. Сүрөттөрдүн видеокатарынын ойлонулган алгоритми. Окутуучу натыйжа максималдуу болсун үчүн сүрөттөрдү экранга берүүнүн удаалаштыгын абдан жакшы ойлоноу зарыл.

4. Көрсөтмөлүүлүктүн оптималдуу өлчөмү. Бул минималдуу гана эмес, максималдуу өлчөмдөргө да тийиштүү, алар да окуу процессине терс таасир кылса, окуучулардын кыйла тез чарчоосуна түрткү боло алышат.

5. Экранда көрсөтүлүүчү сүрөттөрдүн оптималдуу саны. Слайддардын, фотолордун ж.б.у.с. санына азгырылууга болобойт, алар окуучуларды алаксытат, башкыга көңүл токтотууга жолтоо кылышат.

Окуу слайддарын иштеп чыгууда басма текст берүү проблемасы сөзсүз келип чыгат.

Текстке төмөнкү талаптарга көңүл буруу зарыл: түзүлүшү (жайгашуусу, экранга чыгуусу); көлөмү; формат (шрифттин өлчөмү); фон (текстеги тамгалардын өңү).

Жаңы медиа-технологияларды иштеп чыгууда үндү колдонуу да аз эмес мааниге ээ. Үн төмөнкү ролдорду ойной алат: чуу эффектисин; үн иллюстрациясы; үн коштоосун. Чуу эффектиси катары үн окуучулардын көңүл буруу, окуу ишмердүүлүгүн башка түрүнө өтүү үчүн колдонула алат. Чуу эффектиси дидактикалык жактан акталышы керек. Мисалга, мультимедиялы окутуучу суроолорду талкуулоо учурунда үзүк-үзүк чуу эффектисин коюлган суроону талкуулоонун башталышына же, тескерисинче, талкуулоонун аякташына жана жооп берүүнүн зарылдыгына белги боло алат. Окуучуларда үн ашкере толкундануу жаратпасын үчүн алар буга көндүрүлгөнү абдан маанилүү. Үн иллюстрациясы маалыматтын кошумча булагы катары маанилүү роль ойнойт. Мисалга, картадан көтөрүлүш башталган жерлерди көрсөтүүдө, согуш талаасындагы салгылашуу болуп жаткан сүрөттөрдү көрсөтүүдө ж.б. коштоло алат. Акыркы, үн көрсөтмөлүү сүрөттүн үн коштоосу ролун ойной алат. Мындай учурда

сабакта үн коштоону колдонуу канчалык рационалдуу болорун жакшылап салмактоо керек.

Сабактырды мултимедиялык коштоонун арасында класстык тактада иштөөгө караганда окуу убактысынын 30%ине чейин үнөмдөлөрүн практика көрсөтүүдө. Убакытты үнөмдөп, сабактын тыгыздыгын арттырууга, аны жаңы мазмун менен байытууга болот.

Сабактарда окуучулар жаны медиа-технологияларды маалыматтын булагы катары колдонууга үйрөнүшөт. Алсак, мисалы, Кыргызстан тарыхы курсунда окуучуларга үйрөнүлүп жаткан объектини сыпаттоо гана эмес, фотоиллюстрацияларды, сүрөттөрдү, документалдуу тарыхый окуялар тууралуу видеофрагменттерди көрсөтүүгө, тарыхый карталарды көрсөтүүгө мүмкүн болот.

Окуучунун маалыматтык коомдо жашоодо болгон психологиялык даярдыгы мектепте окуучунун алгачкы жылдарынан тартып калыптанууга тийиш. Азыркы балдар техника менен достоушат, аны абдан тез өздөштүрүшөт, аларда бир нерсени туура эмес кылуудан, бузуудан коркуу жок. Ошондуктан мугалимдин түшүндүрүүлөрү жеңил кабыл алынат, көңүл коюп угулат. Мугалимдин милдети окуучу окуу процессинен өзүнө ыракат алгандай кылып уюштуруу.

Ар бир мугалим өз ишинде жаңы медиа-технологияларды иштеп чыгууга умтулуусу керек. Анткени ЖМТды иштеп чыгуу төмөнкүлөргө таасир кылат:

- чыгармачылык жөндөмдүүлүктөрдү өркүндөтүүгө;
- билим берүүнүн жалпы максаттарына ийгиликтүү жетишүүгө;
- коммуникация аймагында компетенцияларды калыптандырууга, өз ойлорун кагазда жана оозеки берүү, логикалуу ой жүгүртүү, оозеки жана жазуу кебин угуу жана түшүнүү, эмнедир жаңыны ачуу, тандоо жасоо жана чечим кабыл алуу билгичтигин;
- таанымдык жөндөмдүүлүктөр менен мотивацияны өнүктүрүү;
- предмет боюнча жетишүүнү арттыруу.

ЖМТнын жардамы менен иштелип чыккан сабактар окуучулардын курчап турган дүйнөнүн маалыматтык агымдарына багытталуу билгичтигин; маалымат менен иштөөнүн практикалык ыктарына ээ болуу; окутуунун заманбап техникалык каражаттарынын жардамы менен маалымат алышууга жол берүүчү билгичтиктерди өнүктүрүүгө жардам берет. ЖМТды иштеп чыгуу мугалим үчүн кыйла татаал жана жооптуу иш болуп саналат. Бул сабакты өтүүнүн колдо бар, түптөлгөн технологиясы, сабакта окуу убактысын натыйжалуу колдонууга бийик талаптар, жабдуу

менен программалык камсыздоонун ишмердүү иштөөсү ж.б.у.с. менен байланышкан. Орто мектептерде Кыргызстан тарыхы курсунда жаңы медиа-технологиялардын негизинде иштелип чыккан материалды үйрөнүүнүн жана окутулгандык деңгээлин баалоонун төмөнкү формалары колдонулат:

- мугалим иштеп чыккан, же Интернет сайты, компакт-дисктин ж.б. бөлүгү болуп саналган конкреттүү тема боюнча компьютердик презентацияны (же айрым мултимедия иллюстрацияларды) демонстрациялоо;
- жообу тандалуучу тесттер, бош орунду толтуруучу тесттик тапшырмалары, терминдерди, түшүнүктөрдү чечмелөө ж.б.у.с.;
- эссе, реферат, докладдарды даярдоо;
- маалыматтык-окутуучу программалар;

ЖМТдын жогоруда көрсөтүлгөн формалары менен методдорун, ыкмалары менен ыктарын иштеп чыгуу салттуу билим берүүнүн алдында бир катар артыкчылыктарга ээ, алсак: көрсөтмөлүүлүктүн бийик деңгээли камсыздалат, баяндамачылар жана угуучулар теманы презентациялоо учурунда текстти жеңил түзүмдөшөт; тесттердин жардамы менен кээ бир предметтер боюнча тез, көз карандысыз, объективдүү аттестациялоо камсыздалат; компьютердик программалардын жардамы менен реферат, докладдарды даярдашат.

Орто мектепте Кыргызстандын тарыхы курсу боюнча ЖМТ иштеп чыгуу тажрыйбасын талдап, мугалимдин кесиптик-педогогикалык компетенциялары төмөнкү багыттарда жаңыланарын ишенимдүү айтууга болот:

- жаңы окуу материалынын көрсөтмөлүүлүгүн күчөтүү;
- жаңы материалды түшүндүрүү процессин интенсификациялоо;
- жыйынтыкталган тарыхый окуяларды, фактыларды, түшүнүктөрдү анимация аркылуу жөнгө салуу;
- өтүлгөнгө кайра кайтуу мүмкүнчүлүгү;
- окуу процессин рационалдуу уюштуруу;
- сабактын натыйжалуулугун арттыруу;
- электрондук ресурстар аркылуу өзү билим алуунун ачыктыгы жана жеткиликтүүлүгү;

Окуу процессинде ЖМТды иштеп чыгуу – жаңы иш, ошондуктан мектептин билим берүү процесси үчүн программалык – методикалык материалдарды топтоо, аларды өркүндөтүү, жаңы методикалар менен программаларды иштеп чыгуу бүгүнкү күндө актуалдуу.

Адабияттар:

1. Информационно-методическое письмо об обновлении курса преподавания природоведения в

- программе естественнонаучного образования “Природа и люди” // Начальная школа, 1998, №8
2. Александров Г.Н. О закономерностях процесса обучения // Советская педогогика. 1986. №3
 3. Белинский Г., Герцен А., Чернышевский Н.Т. Педагогическое наследие. Педагогика.-1987.
 4. Андреев В.И. Педагогика: Учебный курс для творческого саморазвития. – 2-е изд. – Казань: Центр инновационных технологий, 2000.- 608 с.
 5. Сергеев Т.А. Невуева Л.Ю. О перспективных тенденциях развития педогогических программных средств // Информатика и образование. 1990. №3.
 6. Кудобаева Г. Адам психологиясы. – Бишкек. – 2001.
 7. Бекбоев И.Б. Научные основы разработки и обучение решению задач в системе непрерывного математического образования: - Дисс. д-ра пед.наук: - Бишкек. – 1994.
 8. Новые педогогические и информационные технологии в системе образования: Учеб. Пособие для студентов пед.вузов и системы повышения квалификации пед. Кадров / Е.С. Полат, М.Ю. Бухаркина, М.В. Моисеева, А.Е. Петров; Под ред. Е.С. Полат. – М.: Издательский центр “Академия”, 1999.
 9. Егорова Т.О. Тенденции развития системы компьютеризации обучения в общеобразовательной школе: Автореф. Дисс. Новгород. С.9
 10. Зубов А.В., Лихтарович А.А. ЭВМ анализирует текст: Книга для учителя. Минск: Нар.асвета. 1989.
 11. Щеглонко Максим Владимирович. Использование информационных технологий на уроках истории. <http://Smoladmin.ru/> С.1